

Krijgsgevangenkampen in Duitsland

Na de capitulatie werden (een deel van) de Nederlands militairen in krijgsgevangenschap afgevoerd naar Duitsland. In juni kwamen de meesten weer terug naar Nederland en moesten hun erewoord geven dat ze niet tegen de Duitsers zouden vechten. Scouts verleenden op sommige plekken in Oost Nederland ondersteuning bij hun terugkeer. Het leger werd opgeheven en de Nederlandse officieren moesten kiezen tussen overgaan naar de Opbouwdienst, de politie, de douane of anders ontslag. Op 15 mei 1942 werden tijdens de 2e verplichte controle op het gegeven erewoord, de officieren gevangen genomen op 5 kazernes in Nederland. Ze werden in Duitse krijgsgevangenschap weggevoerd. Dit betrof een groep van 2.030 officieren, cadetten en adelborsten. Gedurende drie jaar verbleven ze in Duitse gevangenkampen.

Nederlandsche krijgsgevangenen verwacht.

Hedenmiddag werd alhier bekend, dat een groot aantal Nederlandsche krijgsgevangenen uit Duitsland, via Oldenzaal naar Hengelo onderweg zou zijn. Onmiddellijk werden door het gemeentebestuur maatregelen getroffen voor huisvesting dezer soldaten, waarbij naast de politie allereerst de **padvinderij** actief werd.

De padvinders werden op verschillende scholen uit de les gehaald om de inkwartiering zoo vlot mogelijk te doen verlopen. Ook het geheele politiecorps kwam in actie.

In eerste instantie gaat de reis naar Oflag XIII B in Neurenberg-Langwasser, bij Nürnberg. Ze vonden onderdak in twee rijen van ieder achttien barakken. De beide blokken – Blok I met circa 800 man en Blok II met circa 1200 man – waren omgeven door een dubbele prikkeldraadversperring. Het complex diende voor de oorlog als barakken- en tentenkamp met een capaciteit van 100.000 man voor de jaarlijkse Reichsparteitag in Neurenberg. In dit eerste kamp zaten de officieren maar kort, van 16 mei 1942 tot 1 augustus 1942.

Op 1, 2 en 3 augustus 1942 vertrekken de officieren in wagons naar Stalag 371 in Stanislau. Dit is een oude kazerne van de Hongaarse cavalerie. Toen de Russen er weg trokken, hebben ze het in brand gestoken maar een gedeelte werd hersteld. Om het complex staat een hoge stenen muur, met daarbovenop prikkeldraad. Het gebouw zelf is in de vorm van een H gebouwd en erachter ligt een veld wat vroeger voetbalveld was. De vele kamers in verschillende afmetingen maakte een kamerindeling op rang mogelijk. Hoe lager de rang, des te groter het aantal bewoners per kamer. Er waren twee bataljons met elk vier compagnieën. Elke compagnie beschikte over een goed geoutilleerde keuken, waar maaltijden uit toegezonden hulppakketten konden worden klaargemaakt. Er waren diverse kamers in gebruik als studieruimte. Het voor Oost-Europa kenmerkende landklimaat – warme, droge zomers en strenge winters – zorgde voor een gezonde leefomgeving.

De snelle opmars van het Rode Leger leidde op 6 januari 1944 tot het bevel tot ontruiming van het kamp. In drie transporten vertrokken de officieren en cadetten/adelborsten op 10, 11 en 12 januari naar Oflag 67 Neubrandenburg ten noorden van Berlijn.

Stalag 371 heeft de tand des tijds doorstaan. De gebouwen van het voormalig krijgsgevangenkamp zijn tegenwoordig in gebruik als kazerne van de Oekraïense luchtmacht.

Scouting

Er zijn slechts enkele verhalen bekend van Nederlandse scouts in Duitse krijgsgevangenkampen. O.a. Het verhaal van Kapitein Van der Wall Bake in Oflag XIII B. Hij was voor de oorlog al actief bij Scouting en hij was militair. Van de Wall Bake gaat net als de andere officieren als krijgsgevangene naar Duitsland. Om de tijd te doden richt Kapitein Van der Wall Bake in Oflag XIII B in Neurenberg-Langwasser bij Nürnberg, clandestien een Voortrekkerstam op, speciaal om vele jongeren te leren kennen en te zien wat voor vlees ze in de kuip hebben. Hij leert er onder andere aan Cadetten en Adelborsten seinen.

In het kamp Stalag 371 in Stanislaw waren onder de krijgsgevangenen meer scouts en zij hadden onderling contact. Of ze ook onderdeel van de voortrekkerstam waren is niet bekend. Op 1 juli 1943 trouwt Kees Kervink met de handschoen en vier dagen later viert hij zijn trouwfeest met zijn kamergenoten. Als herinnering maken ze een boek. Bloema levert hieraan een bijdrage. Kervink maakt tekeningen in het kamp en hier staat Wim Gout op. Wim Gout, Daan Rookmaker en San Van den Wall Bake gingen wijsbegeerte studeren. Er ontstond een dikke vriendschap tussen hen drieën, waarbij ze vele interessante discussies hadden, o.a. over de jeugdbeweging (Scouting).

- Kapitein San van den Wall Bake
- 1e Luitenant Kees Kervink
- 2e Luitenant Karel Bloema
- 1e Luitenant Wim Gout
- 1e Luitenant Daan Rookmaker

Stammen in andere kampen

Ook in de krijgsgevangenkampen waar Britse militairen gevangen gehouden bevonden zich Scouts of oud Scouts. Er werden Voortrekkerstammen gevormd bestaande uit Engelsen, Schotten, Australiërs, Zuid-Afrikanen, Nieuw-Zeelanders en Canadezen, zoals in Oflag III C. Oflag III C bevond zich in de omgeving van Hohenfels in Beieren, tussen Neurenberg en Regensburg. Al spoedig waren er genoeg Scouts bijeen en op 8 oktober 1942 werd besloten een Rover Scout stam te vormen. Rover Scout Leader werd Ivan C. Stevens. Via het Rode Kruis werd de Stam bij het Nationaal Hoofdkwartier in Londen aangemeld voor erkenning. Na de registratie zond dit, ook via het Rode Kruis, handboeken.

Spoedig nadat de Britten in Oflag III waren aangekomen kreeg het kamp bezoek van een Rode Kruis controleur, de Zweed Erik Berg. Hij werd een zeer regelmatige, graag geziene, welkome en zeer populaire bezoeker. Ook bij de stam toen bleek dat hij een Zweedse Rover/Voortrekker was. Hij was bevriend met de Zweedse Kroonprins Gustav Adolf, tevens Hoofdverkenners van Zweden en lid van het International (nu World) Committee. En met Graaf Folke Bernadotte, (neef van Gustav Adolf), leider van het Zweedse Rode Kruis en lid van het bestuur van het Zweedse Scouting. In september 1943 vierde Erik zijn verjaardag met de stam en verzocht hij lid te mogen worden. Op 5 juni 1944 werden hij en zijn collega controleur Hugo Cedergren (ook Zweed en Rover Scout) als ereleden opgenomen in de stam.

Er werd ook een Stamembleem en insigne ontworpen. Dit insigne moest in eigen beheer worden vervaardigd. Er waren leden die vaardig waren met naald en draad. De naalden hadden ze wel maar de draden niet. Hiervoor ontleden ze gekleurde lappen stof draadje na draadje, waarna de insignes geborduurd werden. Ook de Rover Scout epauletten werden op deze wijze vervaardigd.

De stam had ca 40 leden toen tegen het einde van de oorlog de gevangenen van het Kriegies Lager Moosburg – in verband met het naderen van het Rode Leger – naar Oflag III werden overgebracht. In dat kamp bestond de Rover Crew Vila, die opgenomen werd in de Stam waardoor deze tegen de 100 leden had.

Meer informatie

[Krijgsgevangen.nl – Nederlandse militairen in Duitse krijgsgevangenschap 1940-1945](#)

[Gegapt - Verhaal uit krijgsgevangenschap van Kapitein A.V. van den Wall Bake](#)

[Krijgsgevangenschap Luitenant C. Kervink - PDF Gratis download \(docplayer.nl\)](#)

[Dagboek-Kokje-webversie-14-12-2018.pdf \(krijgsgevangen.nl\)](#)

[Dagboek 15 mei juli 1942 Krijgsgevangenschap Generaal-majoor A.A. van Nijnatten Kgf 32039 - PDF Free Download \(adoc.pub\)](#)

[Kamp Stanislau - Wikipedia](#)

[prikkeldraad.pdf \(kelpin.nl\)](#)

[Twentsch dagblad Tubantia en Enschedesche courant » 04 jun 1940 - Art. 12 | Delpher](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.